

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री चोलेन्द्र शम्शेर ज.ब.रा.
माननीय न्यायाधीश श्री सपना प्रधान मल्ल
फैसला

०६९-CR-०८६३

मुद्दा: लागु औषध हिरोईन।

महोत्तरी जिल्ला, सुगा भवानीपुर गा.वि.स. वडा नं.६ घर भई हाल वीरगंज कारागारमा पुनरावेदक
कैदमा रहेको सुमन महतोको छोरा श्याम महतो -----१ प्रतिवादी

विरुद्ध

प्र.ना.नि.बमबहादुर लिम्बुको जाहेरीले नेपाल सरकार -----१ प्रत्यर्थी
वादी

०७०-CR-००४८

पर्सा जिल्ला, वीरगंज उप-महानगरपालिका वडा नं.२ घर भई हाल कारागार कार्यालय पुनरावेदक
पर्सा, वीरगंजमा कैदमा रहेको श्रवण राउत कुर्मीको छोरा सुनिलकुमार राउत कुर्मी --१ प्रतिवादी

विरुद्ध

प्र.ना.नि.बमबहादुर लिम्बुको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार -----१ प्रत्यर्थी
वादी

०७०-CR-०२४७

काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं.१३ कालिमाटी घर भई हाल पुनरावेदक
केन्द्रिय कारागार जेल, जगन्नाथ देवल, त्रिपुरेश्वर, काठमाडौंमा थुनामा रहेको राजु
कार्कीको छोरा दिपेन कार्की -----१ प्रतिवादी

विरुद्ध

प्र.ना.नि.बमबहादुर लिम्बुको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार -----१ प्रत्यर्थी
वादी

शुरु तहमा फैसला गर्ने: माननीय न्यायाधीश श्री राजेशकुमार काफ्ले
पर्सा जिल्ला अदालत

पुनरावेदन तहमा फैसला गर्ने: माननीय न्यायाधीश श्री जगदीश शर्मा पौडेल
माननीय न्यायाधीश श्री बमकुमार श्रेष्ठ
पुनरावेदन अदालत हेटौँडा

फैसला मिति: २०६९।१०।९

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(१) बमोजिम यस अदालतमा पुनरावेदन पर्न आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं ठहर यस प्रकार छः

जिल्ला पर्सा, वीरगंज उपमहानगरपालिका वडा नं.१९ स्थित उत्तर भन्सारक्षेत्र गेट, दक्षिण शंकराचार्य गेट, पूर्व माइती नेपालको पोष्ट, पश्चिम इनर्वा प्रहरीचौकी कम्पाउण्ड यति चार किल्ला भित्र पर्ने सडकमा प्रहरीले यी प्रतिवादीहरु सुनिल राउत कुर्मी, श्याम महतो, दिपेन कार्की समेतको शरीर तथा निजहरु मध्ये दिपेन कार्कीले हातमा झुन्ड्याई बोकी लिई आएको प्लाष्टिकको फूल भएको प्लाष्टिककै सानो गमला समेत खानतलासी गर्दा सो गमला भित्र प्लाष्टिकको पोका पारी लुकाई छिपाई लागु औषध खैरो हेरोइन ६५ ग्राम फेला परेकोले सो बरामद गरी निजहरुलाई समेत पक्राउ गरेको भन्ने समेत व्यहोराको खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का।

मिति २०६८।६।९ गते सुराकीको सूचना अनुसार मेरो कम्पाउण्डमा प्रहरी चौकी इनर्वा पर्साबाट खटिएको प्रहरी चेकजाँच टोलीले पर्सा जिल्ला, वीरगंज उपमहानगरपालिका वडा नं.१९ मा चेकजाँच गर्ने क्रममा दिनको १६:०० बजेको समयमा सुराकीको सूचनाअनुसारको हुलिया भएका ३ जना पुरुष व्यक्ति अगाडी पछाडि गर्दै निजहरुमध्ये एकजनाले हातमा प्लाष्टिकको फूल भएको सानो गमला समेत झुन्ड्याई आइरहेको देखी निजहरुलाई रोकी निजहरुको नाम, थर, वतन सोधपुछ गर्दा जिल्ला काठमाडौँ, काठमाडौँ महानगरपालिका वडा नं.१३ बस्ने दीपेन कार्की, जिल्ला महोत्तरी गा.वि.स. सुगा भवानीपुर ६ बस्ने श्याम महतो र जिल्ला पर्सा वीरगंज २ बस्ने सुनिलकुमार राउत कुर्मी भनी बताएका र निजहरुमामाथि शंका लागि निजहरुको शरीर तथा निजहरु मध्ये दीपेन कार्कीले हातमा बोकी लिई आएको प्लाष्टिकको फूल भएको प्लाष्टिककै सानो गमला खानतलासी गर्दा सो गमला भित्र प्लाष्टिकमा पोका पारी लुकाईछिपाई

लागु औषध खैरो हेरोइन ६५ ग्राम फेला परेकोले सो बरामद गरी निजहरूलाई समेत पक्राउ गरी आवश्यक कारवाहीको लागि दाखिला गरेको छु भन्ने समेत व्यहोराको प्रहरी प्रतिवेदन।

मिति २०६८।६।९ गते म समेत पक्राउ पर्दा दीपेन कार्कीले बोकी आएको गमलाबाट प्रहरीले ६५ ग्राम लागु औषध खैरो हेरोइन बरामद गरेको हो। सो लागु औषध हामीहरूले खरिद गरेको होइन। भारतीय नागरिक संजय भन्ने व्यक्तिले खरिद गरी वीरगंज घण्टाघरसम्म लगिदेऊ पैसा दिन्छु। लागु औषध सेवन गर्न पनि दिन्छु भनी भनेकोले सो लागु औषध लिई दीपेन कार्की र नेपाल भारतको बोर्डरनिर आइपुग्दा सुनिलकुमार राउत कुर्मिले भेटी तिमीहरूले लागु औषध खैरो हेरोइन लिएर आएको कुरा मलाई थाहा छ, पैसा देऊ होइन भने प्रहरीलाई खबर गरी पक्राउ गराइदिन्छु भनेकोले हामीसँग पैसा छैन, वीरगंज घण्टाघरसम्म लागु औषध पुर्‍याई दिन सहयोग गर्नु, हाम्रो मजदुरी पाएपछि तिमीलाई पनि रकम मागी दिन्छु भनी सँगै आउँदा पक्राउ परेको हो। सो लागु औषध कारोवार ओसार पसारमा म दीपेन कार्की, सुनिलकुमार राउत कुर्मि र भारतीय नागरिक संजय भन्ने व्यक्ति समेतको संलग्नता रहेको छ। निज संजय भन्ने व्यक्तिको यकिन नाम, थर, वतन समेत मलाई थाहा छैन। घण्टाघर ल्याई पुर्‍याएपछि रु.५००।— दिन्छु भनेको थियो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम महतोले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयान कागज।

म नेपाल भारतको बोर्डर तथा रक्सौलतिर गई लागु औषध कारोवार ओसार पसार गर्ने र लागु औषध खरिद गरी लिई आएका व्यक्तिलाई नेपाल भारतको बोर्डरमा आइपुगेपछि प्रहरीलाई भनी पक्राउ गराइदिन्छु भनी धाकधम्की दिई पैसा माग्ने र ओसार पसारमा समेत सहयोग गरिदिने गर्दै आएकोमा मिति २०६८।६।९ गते पनि भारत रक्सौलमा पुगी बस्दा श्याम महतो र दीपेन कार्कीले लागु औषध खैरो हेरोइन लिई आएको थाहा पाई नेपाल भारतको बोर्डरतिर आइपुगेपछि निजहरूबाट पनि पैसा मागी पैसा नदिएमा प्रहरीलाई भनिदिन्छु भन्दा निजहरूले वीरगंज घण्टाघरसम्म पुर्‍याई दिन सहयोग गर्नु सोही ठाउँमा लागु औषध लिन आउने मान्छेसँग पैसा मागीदिन्छु भनेकोले निजहरूको साथमा लागु औषध ओसार पसार गरी आउँदा प्रहरीले भेटी दीपेन कार्कीको साथबाट ६५ ग्राम लागु औषध खैरो हेरोइन बरामद गरी हामी तीनै जनालाई पक्राउ गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुनिल राउत कुर्मिले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयान कागज।

मिति २०६८।६।९ गते म समेत पक्राउ पर्दा मैले बोकी आएको गमलाबाट प्रहरीले ६५ ग्राम लागु औषध खैरो हेरोइन बरामद गरेको हो। सो लागु औषध हामीहरूले खरिद गरेको होइन। साथी श्याम महतोले चिनेका भारतीय नागरिक संजय भन्ने व्यक्तिले खरिद गरी वीरगंज घण्टाघरसम्म लगिदेऊ पैसा दिन्छु, लागु औषध सेवन गर्न पनि दिन्छु भनी भनेकोले सो लागु औषध ओसार पसार गरी लिई आउने क्रममा शुरुमा साथी श्याम महतोले बोकी आएकोमा पक्राउ पर्नुभन्दा १५/२० मिटर दक्षिणबाट मैले बोकी आउँदा पक्राउ परेको हो। सो लागु औषध बोकी आउँदा नेपाल भारतको बोर्डरनिर आइपुग्दा सुनिलकुमार राउत कुर्मीले भेटी तिमीहरूले लागु औषध खैरो हेरोइन लिएर आएको कुरा मलाई थाहा छ, पैसा देऊ होइन भने प्रहरीलाई खबर गरी पक्राउ गराइदिन्छु भनेकोले हामीसँग पैसा छैन, हामीसाथ वीरगंज घण्टाघर सम्म लागु औषध पुऱ्याई दिन सहयोग गर्नु हाम्रा मजदुरी पाएपछि तिमीलाई पनि रकम मागी दिन्छु भनी सँगै आउँदा पक्राउ परेको हो। सो लागु औषध कारोवार ओसार पसारमा म श्याम महतो, सुनिलकुमार राउत कुर्मी र भारतीय नागरिक संजय भन्ने व्यक्ति समेतको संलग्नता रहेको छ। निज संजय भन्ने व्यक्तिको यकिन नाम, थर, वतन समेत मलाई थाहा छैन। घण्टाघर ल्याई पुऱ्याएपछि रु.५००।— दिन्छु भनेको थियो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दिपेन कार्कीले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयान कागज।

परीक्षणको लागि पठाइएको नमुनामा परीक्षण गर्दा लागु औषध खैरो हेरोइन पाइएको छ भन्ने समेत व्यहोराको केन्द्रीय प्रहरी विधिविज्ञान प्रयोगशालाको परीक्षण प्रतिवेदन।

मिति २०६८।६।९ गते प्रहरी चौकी इनर्वा, पर्साबाट खटिएको प्रहरी गस्तीटोलीले प्रतिवादीहरू श्याम महतो, सुनिल राउत कुर्मी, दीपेन कार्की समेतलाई प्लाष्टिकको सानो फूलको लुकाईछिपाई लिई आएको अवस्थामा लागु औषध खैरो हेरोइन ६५ ग्राम सहित फेला पारी पक्राउ गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको वस्तुस्थिति मुचुल्का।

जिल्ला प्रहरी कार्यालय पर्साले अनुसन्धान गरी रायसाथ पेश गरेको प्रस्तुत मिसिल संलग्न बरामदी मुचुल्का, प्रहरी प्रतिवेदन, पक्राउमा परी आएका प्रतिवादीको बयान, परीक्षण प्रतिवेदन तथा वस्तुस्थिति मुचुल्का समेतबाट मिति २०६८।६।९ गते दिनको १६:०० बजेको समयमा जिल्ला पर्सा वीरगंज उपमहानगरपालिका वडा नं.१९ बाट प्रतिवादीहरू श्याम महतो, सुनिल राउत कुर्मी र दिपेन कार्कीलाई खैरो हेरोइन ६५ ग्राम सहित पक्राउ गरेको वारदात सिद्ध हुन

आएकोले निज प्रतिवादीहरु श्याम महतो, सुनिलकुमार राउत कुर्मी र दिपेन कार्की समेतले भारतीय नागरिक संजय महतोले ओसरपोसारका लागि पठाएको उक्त लागु औषध खैरो हेरोइन नेपाल पैठारी तथा ओसार पसार समेत गरी लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को (ङ) र (च) अनुसारको कसूर अपराध गरेको पुष्टि हुन आएकोले निज प्रतिवादीहरुलाई सोही ऐनको दफा १४(१) को देहाय (छ)(२) अनुसार कारवाही र सजाय हुन अनुसन्धानको सक्कल मिसिल र पक्राउ प्रतिवादीहरु श्याम महतो, सुनिलकुमार राउत कुर्मी र दिपेन कार्की समेतलाई यसै अभियोग पत्र साथ दाखिला गरेका छौं। साथै भारतीय नागरिक संजय भन्ने व्यक्तिको हकमा हालसम्मको अनुसन्धानबाट निजको यकिन नाम, थर, वतन नखुलेकोले पछि खुल्न आएमा वा नेपाल सरहदमा फेला परेमा उसै बखत मुलुकी ऐन अ.बं.८८ नं.बमोजिम पुरक अभियोग पेश गरिने व्यहोरा समेत अनुरोध गरिएको छ भन्ने समेत व्यहोराको अभियोग माग दावी।

बरामदी मुचुल्कामा लेखिएको गमला मैले लिएर आएको हो र सोमा भएको लागु औषध खैरो हेरोइन ६५ ग्राम पनि मेरै हो। मेरो सँगसाथबाट बरामद भएको हो। दुई जनाको बिच झगडा परेको बखत उक्त गमला खसेपछि दिपेन कार्कीले उठाएको मात्र हो, गमला र सोमा भएको लागु औषध खैरो हेरोइन दिपेन कार्कीको नभई मेरो हो गमलामा के छ भन्ने कुरा अर्का प्रतिवादी दिपेन कार्की र सुनिलकुमारलाई थाहा थिएन, निजहरु निर्दोष छन् दोषी छैन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम महतोले शुरु पर्सा जिल्ला अदालतमा गरेको बयान कागज।

गमलामा के चिज छ भन्ने मलाई थाहा थिएन, वीरगंज भन्सारको बाटो आउँदा श्याम महतोले उक्त गमला मलाई बोकाएका थिए, गमला श्याम महतोको हो, सोमा श्याम महतोले के राखेका थिए मलाई थाहा थिएन अभियोग दावी बमोजिम सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दिपेन कार्कीले शुरु पर्सा जिल्ला अदालतमा गरेको बयान कागज।

खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्काको बारेमा मलाई केही थाहा छैन, सहीछाप प्रहरीले कुटपीट गरी आएको हो। प्रहरीमा भएको बयान मैले भने बमोजिम लेखिएको होइन, प्रहरीको कुटाइको डरले सहीछापसम्म गरेको हो। अभियोग दावी बमोजिम सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुनिलकुमार राउत कुर्मीले शुरु पर्सा जिल्ला अदालतमा गरेको बयान कागज।

प्रतिवादी सुनिल राउत कुर्मी र दिपेन कार्की भारतको रक्सौल पुगी साथमा लुकाईछिपाई ल्याउन कार्य गरेको हुँदा दिपेन कार्की स्वयंले बोकी ल्याएको अवस्थामा पक्राउ परेको हुँदा दिपेन कार्कीले नै बोकी ल्याएको हुनसक्ने भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवेदक प्रहरी नायव निरीक्षक बमबहादुर लिम्बुले शुरु पर्सा जिल्ला अदालतमा गरेको बकपत्र।

श्याम महतो खाने मान्छे भएकोले उसैको सामान हो र सो सामान लागु औषध हो भन्ने दिपेन कार्कीलाई थाहा नभएकोले सजाय हुनुपर्ने होइन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दिपेन कार्कीको साक्षी बाबु शाहीले शुरु पर्सा जिल्ला अदालतमा गरेको बकपत्र।

बरामद भएको लागु औषध श्याम महतोको हो दिपेन कार्कीलाई उक्त बोकेको सामान लागु औषध हो भनी थाहा थिएन भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम महतोको साक्षी सुदीप शाहीले शुरु पर्सा जिल्ला अदालतमा गरेको बकपत्र।

दिपेन कार्की, श्याम महतो र सुनिल राउत कुर्मीलाई सँगै पक्राउ गरेको होइन, २ जना केटालाई पक्राउ गरिरहेको थियो, त्यो हेर्न जाँदा सुनिललाई पनि पक्राउ गरेको हो भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुनिलकुमार राउतको साक्षी ननका मियाँले शुरु पर्सा जिल्ला अदालतमा गरेको बकपत्र।

प्रतिवादीहरू लागु औषध कारोवार गर्ने गरेको भनी अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको सावित्री बयानलाई प्रतिवादीहरूले आफ्नो कुनै ठोस सवुत प्रमाणबाट खण्डन गर्नसकेको अवस्था देखिंदैन। लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १२ ले आफूउपर लागेको अभियोग अन्यथा प्रमाणित गराउने भार प्रतिवादीउपर नै रहेभएको अवस्थामा यी प्रतिवादीहरूले आफूउपरको अभियोग खण्डित हुने कुनै तथ्ययुक्त प्रमाण पेश गर्नसकेको अवस्था समेत नहुँदा बरामदी मुचुल्का, प्रहरी प्रतिवेदन, प्रतिवादीहरूले अनुसन्धान अधिकारी र अदालतमा गरेको बयान व्यहोरा, प्रतिवेदक तथा प्रतिवादीहरूको साक्षीले अदालतमा उपस्थित भै गरेको बकपत्र समेतका मिसिल संलग्न प्रमाणबाट यी प्रतिवादीहरूले लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४(ग) को कसूर गरेको पुष्टि हुन आएकोले निज प्रतिवादीहरू दिपेन कार्की, सुनिल राउत कुर्मी र श्याम महतोलाई सोही ऐनको दफा १४(१)(छ)(२) बमोजिम जनही १२ वर्ष कैद र रु.१,००,०००।— जरिवाना समेत हुने ठहर्छ भन्ने शुरु पर्सा जिल्ला अदालतको मिति २०६८।११।१६ को फैसला।

लागु औषध बरामद गर्दा लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ८ बमोजिमको पर्चा खडा छैन। मुलुकी ऐन अ.बं.१७२ नं.को देहाय (६) अनुसार मलाई भरपाई दिएको छैन। म लागु औषध कारोवार गर्ने मानिस होइन। विक्री वितरण गर्न लाग्दा पक्राउ भएको अवस्था होइन। लागु औषधको मात्रा ६५ ग्राम रहेको भन्ने कुरा स्टेण्डर्ड नाप र तौल ऐन, २०२५ बमोजिमको ढक तराजु प्रयोग गरी तौल गरिएको तौल मुचुल्काबाट यकिन भएको छैन। तसर्थ म निर्दोष व्यक्तिलाई कसूर ठहर गरी सजाय गर्ने गरी भएको फैसला बदर गरी सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी दिपेन कार्कीले पुनरावेदन अदालत हेटौँडामा दायर गरेको पुनरावेदनपत्र।

प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १० ले तत्कालै वस्तुस्थिति लगायतका मुचुल्का बनाउनु पर्ने बाध्यता छ। हचुवाको मुचुल्का जसमा सहीछाप गर्ने भनिएका रंजित सिंह, मोहन चौरसिया र जोखु महतो प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा १८ विपरीत बकपत्र गर्न उपस्थित हुन सकेनन् र मैले निजहरुसँग जिरह गर्न पनि पाइन। शुरु अदालतबाट प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा २५, २८ र ५४ समेतको बर्खिलाप भएको फैसला बदर गरी सेवनकर्ताको भन्दा बढिजति गरिएको सजाय बदर गरी न्याय पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी श्याम महतोले पुनरावेदन अदालत हेटौँडामा दायर गरेको पुनरावेदन पत्र।

म लागु औषध खरिद विक्रीकर्ता होइन र ओसार पसार बेचबिखन गरेको छैन। वस्तुस्थिति मुचुल्काका व्यक्ति अदालतमा आई बकपत्र गर्नसकेको छैनन्। त्यस्तो मुचुल्कालाई प्रमाणमा लिन मिल्दैन। पर्सा जिल्ला अदालतबाट प्रमाणको यथोचित मूल्याङ्कन नै नगरी गरिएको फैसला कानूनसंगत नहुँदा अभियोग दावी खारेज गरी प्रस्तुत मुद्दाबाट अलग फुर्सत गरी न्याय पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी सुनिलकुमार राउत कुर्मीले पुनरावेदन अदालत हेटौँडामा दायर गरेको पुनरावेदन पत्र।

मौकामा प्रतिवादीहरुले आरोपित कसूरलाई स्वीकारेको, प्रतिवादीमध्येको श्याम महतोले अदालतमा समेत आरोपित कसूरलाई स्वीकारेको र दिपेन कार्कीले अदालतमा समेत लागु औषध खैरो हेरोइन भएको गमला आफूले बोकेको अवस्थामा बरामद भएको भनी स्वीकारेको तथा सुनिलकुमारले मौकामा कसूर स्वीकारी लेखाएको कुरालाई अदालतमा बयान गर्दा प्रमाण आधार दिई अन्यथा प्रमाणित गराउन सकेको अवस्था नभएको र प्रतिवेदकले यी प्रतिवादीहरुको

आरोपित कसूरमा संलग्नता भएको कुरालाई दर्शाउँदै बकपत्र गरिदिनुको साथसाथै बरामदी मुचुल्काबाट लागु औषध खैरो हेरोइन बरामद भै यी प्रतिवादीहरु रोहवरमा रहेको समेत पाइएकोले प्रतिवादीहरु श्याम महतो, दिपेन कार्की र सुनिलकुमार राउत कुर्मी समेतलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(छ)(२) बमोजिम जनही १२(बाह्र) वर्ष कैद र रु.१,००,०००।— (एकलाख) जरिवाना समेत हुने ठहर्‍याई पर्सा जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।११।१६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदकहरुको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन भन्ने समेत व्यहोराको पुनरावेदन अदालत हेटौँडाबाट मिति २०६९।१०।९ मा भएको फैसला।

शुरु अदालतले मैले प्रहरीमा र अदालतमा समेत अभियोग स्वीकारेको कुरालाई जबरजस्ती प्रमाणको रूपमा लिइएको छ। उक्त बयान मैले करकापमा परी साबिती दिएको हो। अदालतले पनि प्रमाणलाई नखोजी सबितीकै भरमा न्याय गर्न सकिन्छ भनी ठान्नु अपराधशास्त्रलाई नै खेलाची बनाउनु सरह हो। १० ग्राम सम्मको सेवनकर्ताको भन्दा बढी गरिएको शुरु तथा पुनरावेदन अदालतका फैसलाहरु उल्ट्याई न्याय पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालतमा पर्न आएको श्याम महतो पुनरावेदन पत्र।

म पुनरावेदक सुनिलकुमार राउत कुर्मीसँग लागु औषध बरामद भएको छैन। म पुनरावेदकले अन्य प्रतिवादी श्याम महतो र दिपेन कार्कीलाई चिनेको छैन भनी प्रष्ट रूपमा बयान गर्दै अभियोग दावी बमोजिमको कसूर गरेको होइन भनी पर्सा जिल्ला अदालतमा बयान क्रममा खुलाएको छ। प्रस्तुत मुद्दाका अन्य प्रतिवादी दिपेन कार्कीले अदालतमा बयान गर्दा स.ज.२ मा म पुनरावेदक सुनिलकुमार राउत कुर्मीलाई नचिनेको र स.ज.६ मा श्याम महतोले निजलाई बोकाएको खुलाई राखेका छन् भने अर्का प्रतिवादी श्याम महतोले समेत अदालतमा बयान गर्दा म पुनरावेदक सुनिलकुमार राउतलाई नचिनेको कुरा स.ज.२ मा खुलाउँदै स.ज.७ मा म सुनिलकुमार राउत निर्दोष भएको स्पष्ट रूपमा बयान गरी राखेको मिसिल संलग्न प्रमाणको यथोचित मूल्याङ्कन नै नगरी पुनरावेदन अदालत हेटौँडाबाट मिति २०६९।१०।९ गते सुनिल कुमारले मौकामा कसूर स्वीकारी लेखाएको कुरा अदालतमा बयान गर्दा प्रमाण आधार दिई अन्यथा प्रमाणित गराउन सकेको अवस्था नभएको र प्रतिवेदकले यी प्रतिवादीहरुको आरोपित कसूरमा संलग्नता भएको कुरालाई दर्शाउँदै बकपत्र गरिदिनुको साथै बरामदी मुचुल्काबाट लागु

औषध खैरो हेरोइन बरामद भै यी प्रतिवादीहरु रोहवरमा रहेको समेत पाइएकोले प्रतिवादीहरु श्याम महतो, दिपेन कार्की र सुनिलकुमार राउत कुर्मी समेतलाई लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा १४(१)(छ)(२) बमोजिम जनही १२(बाह्र) वर्ष कैद र रु.१,००,०००।— जरिवाना समेत हुने ठहर्‍याई पर्सा जिल्ला अदालतबाट मिति २०६८।११।१६ मा भएको फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ भनी गरिएको फैसला बदरभागी छ भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालतमा पर्न आएको सुनिलकुमार राउत कुर्मीको पुनरावेदन पत्र।

म प्रतिवादी पुनरावेदक लागु औषध मुद्दासँग संलग्नता रहे भएको पुष्टि गर्न मलाई अभियोजन पक्षले लगाएको अभियोग पत्र, खानतलासी तथा बरामदी मुचुल्का, घटनास्थल मुचुल्का, सरकारी गवाह, प्रत्यक्षदर्शी तथा अन्य स्वतन्त्र प्रमाण कागजहरुबाट समर्थित हुने गरी अनुसन्धानको क्रममा भेटिएका तथ्य तथा दसि प्रमाणहरुबाट समेत पुष्टि हुनु पर्छ। मैले जोरजुलुममा परी अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको बयानलाई प्रमाणको रूपमा ग्रहण गर्न प्रमाण ऐन, २०३१ को दफा ९(२)(क)(२) विपरीत हुँदा हुँदै अदालत समक्ष भएको बयान, प्रतिवादीका साक्षीहरुको बकपत्र र स्वयं प्रतिवादी मध्येका श्याम महतोले म पुनरावेदक उक्त कसूरमा संलग्न नभएको भनी गरेको बयान तथा निजका साक्षी समेतको बकपत्रलाई प्रमाणको रोहमा ग्रहण नै नगरी भए गरेको शुरु पर्सा जिल्ला अदालतको फैसला र सो फैसलालाई सदर गर्ने गरी भएको पुनरावेदन अदालत हेटौँडाको फैसला नमिलेकोले उल्टी गरी सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालतमा पर्न आएको दिपेन कार्कीको पुनरावेदन पत्र।

यसमा पुनरावेदक प्रतिवादीको सँगसाथबाट लागु औषध बरामद नभएको र सह प्रतिवादीहरुसँग निजको पूर्व चिनजान भएको कुरा मिसिलबाट देखिन नआएकोले प्रमाण मूल्याङ्कनको सन्दर्भमा पुनरावेदन अदालतबाट भएको फैसला फरक पर्न सक्ने हुँदा अ.बं.२०२ नं.को प्रयोजनार्थ विपक्षी झिकाई पेश गर्नुहोला भन्ने समेत व्यहोराको यस अदालतबाट मिति २०७४।२।८ मा भएको आदेश।

नियम बमोजिम पेशी सुचीमा चढी निर्णयको लागी यस इजलासमा पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक प्रतिवादी दिपेन कार्कीको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ता श्री मोहन बहादुर बन्जारा क्षेत्रीले प्रतिवादी उपर लगाइएको अभियोग दावी स्वतन्त्र प्रमाणबाट पुष्टि हुन सकेको अवस्था छैन। प्रतिवेदकले आफ्नो प्रतिवेदनमा समेत किटानीको साथ प्रतिवादी दिपेन

कार्कीको संलग्नता रहेको भनी उल्लेख गर्न सकेको छैन। अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष जोर जुलुम तरिकाबाट ईच्छा विपरित गराइएको वयानको आधारमा कसुरदार ठहराई गरिएको फैसला त्रुटिपूर्ण रहेको छ। पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको फैसला उल्टि गरी प्रतिवादी दिपेन कार्कीलाई अभियोग दावीबाट सफाई दिनुपर्छ भनी बहस गर्नु भयो। त्यसैगरी प्रतिवादी सुनिल कुमार राउत कुर्मीको तर्फबाट उपस्थित विद्वान अधिवक्ताहरु श्री राजिव आचार्य र सुजित कुमार भुजेलले प्रतिवादी सुनिल कुमार राउतबाट लागु औषध बरामद भएको होइन। अन्य प्रतिवादी दिपेन कार्कीले अदालतमा वयान गर्दा प्रतिवादी सुनिल कुमारलाई नचिनेको भनी उल्लेख गरेका छन्। केवल अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष आरोप स्विकार गरेको कारणले मात्र कसुरदार ठहर गरेको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको फैसला उल्टि गरी अभियोग दावीबाट सफाई पाउनुपर्छ भनी बहस गर्नु भयो। त्यसैगरी वादी नेपाल सरकारको तर्फबाट उपस्थित विद्वान सहन्यायाधिवक्ता श्री रमादेवी पराजुलीले यी प्रतिवादीहरुले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष खैरो हेरोइन आफुहरुबाट बरामद भएको तथ्यलाई स्विकार गरेका छन्। प्रतिवादी मध्येका श्याम महतोले अदालतमा समेत आरोपित कसुरलाई स्विकारेको र दिपेन कार्कीले अदालतमा समेत लागु औषध खैरो हेरोइन भएको गमला आफुले बोकेको अवस्थामा बरामद भएको भनी स्विकारेको तथा सुनिलकुमारले मौकामा कसुर स्विकार गरी लेखाएको कुरा अदालतमा वयान गर्दा प्रमाण आधार दिई अन्यथा प्रमाणित गराउन नसकेको अवस्थामा यी प्रतिवादीहरुले अभियोग दावी बमोजिमको कसुर गरेको प्रमाणित भएकोले अभियोग माग बमोजिम सजाय गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाबाट भएको फैसला मिलेको हुँदा सदर हुनुपर्छ भनी बहस गर्नुभयो।

उपरोक्त तथ्य र बहस जिकिर रहेको प्रस्तुत मुद्दामा शुरु पर्सा जिल्ला अदालतबाट भएको फैसला सदर गर्ने गरी पुनरावेदन अदालत हेटौँडाले गरेको फैसला मिलेको छ वा छैन ? सोही सम्बन्धमा निर्णय गर्नुपर्ने देखियो।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा प्रतिवादीहरु सुनिल राउत कुर्मी, श्याम महतो, दिपेन कार्की समेतको शरीर तथा निजहरु मध्येका दिपेन कार्कीले हातमा झुण्ड्याई बोकी लिई आएको प्लाष्टिकको फुल भएको प्लाष्टिकको सानो गमला खानतलासी गर्दा सो गमलाको भित्री भागमा लुकाई राखेको अवस्थामा ६५ ग्राम लागु औषध(खैरो हेरोइन) बरामद भएको भन्ने व्यहोराको बरामदी मुचुल्काबाट अनुसन्धान प्रारम्भ भएको प्रस्तुत मुद्दामा यी प्रतिवादीहरुलाई लागु औषध

(नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४ को (ड) र (च) अनुसारको कसूर अपराधमा सोही ऐनको दफा १४(१) को देहाय (छ)(२) अनुसार कारवाही र सजाय हुनुपर्छ भनी अभियोग मागदावी रहेको देखिन्छ। यस प्रकारको अभियोग मागदावी रहेको प्रस्तुत मुद्दामा शुरु पर्सा जिल्ला अदालतबाट प्रतिवादीहरूले लागु औषध (नियन्त्रण) ऐन, २०३३ को दफा ४(ग) को कसूर गरेको पुष्टि हुन आएकोले निज प्रतिवादीहरू दिपेन कार्की, सुनिल राउत कुर्मी र श्याम महतोलाई सोही ऐनको दफा १४(१)(छ)(२) बमोजिम जनही १२ वर्ष कैद र रु.१,००,०००।- जरिवाना समेत हुने ठहर्छ भनी फैसला गरेकोमा पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाले पनि पर्सा जिल्ला अदालतको सो फैसलालाई सदर गरेको देखिन्छ। पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको उक्त फैसला उपर चित्त नबुझाई यी प्रतिवादीहरूले यस अदालतमा अलग अलग पुनरावेदनपत्र दायर गरेको देखिन्छ।

यसमा प्रतिवादीहरूले यस अदालतमा अलग अलग पुनरावेदनपत्र दायर गरेकोमा सर्वप्रथम प्रतिवादीहरू मध्येका श्याम महतोको सम्बन्धमा विचार गर्दा यी प्रतिवादी श्याम महतोले अनुसन्धान अधिकारी समक्ष गरेको वयानमा म समेत पक्राउ पर्दा दिपेन कार्कीले बोकी आएको गमलाबाट प्रहरीले ६५ ग्राम लागु औषध खैरो हेरोइन बरामद भएको हो। संजय भन्ने व्यक्तिले खरिद गरी विरगंजसम्म पुन्याई देउ पैसा पनि दिन्छु भनी भनेकोले ओसारपोसार गर्ने क्रममा शुरुमा मैले बोकी ल्याएको र पक्राउ पर्ने ठाँउ भन्दा १५/२५ मिटर अगाडीबाट साथी दिपेन कार्कीलाई बोक्न दिएकोमा निजबाट लागु औषध बरामद भएको हो भनी स्पष्ट सँग उल्लेख गरेको देखिन्छ। यी प्रतिवादी सँगै पक्राउ परेका अर्का प्रतिवादी दिपेन कार्कीले समेत अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको वयानमा भारत रक्सौलबाट साथी श्याम महतोको पूर्व चिनजान भएको संजय भन्ने व्यक्तिले दिएको र आफुहरूले बोकी आएको भनी उल्लेख गरेका छन्। त्यसैगरी अदालत समक्ष गरेको वयान कागजमा पनि निज श्याम महतोले बरामदी मुचुल्कामा लेखिएको गमला म समेतले लिएर आएको हो भनी उल्लेख गरेको देखिन्छ। यसरी प्रतिवादी श्याम महतोले अधिकार प्राप्त अधिकारी तथा शुरु अदालतमा गरेको वयानमा कसुर स्वीकार गरेको देखिन्छ। यी प्रतिवादी श्याम महतोले यस अदालतमा दायर गरेको पुनरावेदन पत्रमा आफुलाई प्रहरीले धम्काएको कारणले अधिकार प्राप्त अधिकारी र अदालत समक्ष गरेको वयानमा कसुर स्वीकार गरेको भनी जिकिर लिएको भएतापनि प्रहरीले धम्काएको कुरालाई

कहिकतैबाट पुष्टि गराउन सकेको अवस्था देखिदैन। अधिकार प्राप्त अधिकारी तथा अदालतमा समेत आफु लागु औषध ओसारपसार कार्यमा संलग्न भएको कुरालाई स्विकार गरेको अवस्थामा यी प्रतिवादी श्याम महतोले अभियोग दावी बमोजिमको कसुर गरेकोनै देखिन्छ।

अब प्रतिवादी सुनिलकुमार राउत कुर्मीको सम्बन्धमा विचार गर्दा यी प्रतिवादी सुनिलकुमार राउत कुर्मी अन्य प्रतिवादीहरु समेतको साथमा रहेकोमा खानतलासी गर्दा प्रतिवादी मध्येका दिपेन कार्कीले बोकेको प्लाष्टिकको फुल भएको प्लाष्टिकको सानो गमलामा लागु औषध खैरो हेरोइन ६५ ग्राम फेला परेको भन्ने व्यहोराको वरामदी मुचुल्का तथा प्रहरी प्रतिवेदन रहेको छ। यी प्रतिवादी सुनिलकुमार राउत कुर्मीले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको वयानमा आफु नेपाल भारतको बोर्डर तथा रक्सौल तिर गई लागु औषध ओसारपसार गर्ने र लागु औषध खरिद गरी लिई आएका व्यक्तिलाई नेपाल भारतको बोर्डरमा आइपुगेपछि प्रहरीलाई भनी पक्राउ गरिदिन्छु भनी धाकधम्की दिएर पैसा माग्ने र ओसारपसारमा सहयोग गरिदिने गर्दै आएको र मिति २०६८।६।९ गते प्रतिवादी श्याम महतो र दिपेन कार्कीलाई समेत त्यसैगरी धम्की दिएकोमा निजहरुले विरगंजको घण्टाघर सम्म पुर्‍याई दिन सहयोग गर्नु लिन आउने मान्छेसँग पैसा मागिदिन्छु भनेकोले निजहरुको साथमा लागु औषध ओसारपसार गरी आउदा पक्राउ परेको भनी स्विकार गरेको देखिन्छ। यसरी यी प्रतिवादीलाई प्रतिवादीहरु श्याम महतो र दिपेन कार्की सँग लागुऔषध भएको भन्ने तथ्य थाहा भएकोनै देखिन्छ। अन्य प्रतिवादीहरुले लागु औषध ओसारपसार गर्दै छन् भन्ने थाहा हुँदाहुँदै साथै हिड्दा पक्राउ परेको अवस्थामा लागु औषधको ओसारपसार कार्यबाट सिजृना हुने दायित्व बाट यी प्रतिवादीले उन्मुक्ति पाउन सक्दैनन्। लागु औषध सम्बन्धी दायित्व निरपेक्ष दायित्व अन्तर्गत पर्ने अपराध भएकोले जसबाट लागु औषध वरामद भएको छ निजसँग सो लागु औषधको कारोवार गर्न आफु नहिडेको वा निजको समुहमा सामेल नभएको भन्ने तथ्य स्पष्ट रुपमा पुष्टि नभएसम्म समुहगत रुपमा पक्राउ गरेको देखिएपछि प्रतिवादीहरु मध्ये कसैको सो लागु औषधको कारोवार गर्ने मनसाय थियो वा थिएन भन्ने सम्बन्धमा विचार गरिरहनु परेन। यसै सन्दर्भमा शेर बहादुर थापा समेत वि. नेपाल सरकार भएको(फौजदारी पु. नं.०६६-CR-०२०५,०२६२, ०३०१) लागु औषध मुद्दामा (ने.का.प. २०६८, अंक १२,नि.नं ८७२८) यसै अदालतबाट लागु औषधको कारोवार गर्न सँगै हिडेको अवस्थामा कसैबाट मात्र लागु औषध वरामद हुनु र अन्य सँगसाथका व्यक्तिबाट वरामद हुनुले

खासै असर नपर्ने भनी भएको व्याख्या समेत भएको देखिन्छ। यसरी यी प्रतिवादीको साथै आएको अन्य प्रतिवादीले बोकेको गमलाबाट खैरो हेरोइन वरामद भएको र अन्य प्रतिवादीहरु सँग खैरो हेरोइन छ भन्ने यी प्रतिवादीलाई पहिलानै थाहा भएको अवस्थामा केवल आफ्नो साथबाट लागु औषध वरामद नभएकोले अभियोग दावीबाट सफाई पाउनु पर्ने भन्ने पुनरावेदन जिकिर सँग सहमत हुन सकिएन। यी प्रतिवादी सुनिलकुमार राउत कुर्मीले अभियोग दावी बमोजिमको कसुर गरेकोनै देखिन्छ।

अब प्रतिवादी दिपेन कार्कीको सम्बन्धमा विचार गर्दा यी प्रतिवादी दिपेन कार्कीले हातमा झुण्ड्याई बोकी लिई आएको प्लाष्टिकको फूल भएको प्लाष्टिककै सानो गमला समेत खानतलासी गर्दा सो गमला भित्र प्लाष्टिकको पोका पारी लुकाई छिपाई लागु औषध खैरो हेरोइन ६५ ग्राम फेला परेको भन्ने वरामदी मुचुल्काको व्यहोरा रहेको छ भने प्रहरी प्रतिवेदनमा पनि सोही व्यहोरा उल्लेख छ। अनुसन्धान अधिकारी समक्ष गरेको वयानमा यी प्रतिवादी दिपेन कार्कीले खैरो हेरोइन ६५ ग्राम सहित आफु पक्राउ परी उक्त खैरो हेरोइन राखिएको प्लाष्टिकको गमला आफुबाट वरामद गरिएको हो भनी आरोपित कसुरलाई स्विकार गरेका छन् भने अन्य प्रतिवादीहरु सुनिल कुमार राउत र श्याम महतोले पनि अनुसन्धान अधिकारी समक्ष दिपेन कार्कीले समातेको गमलाबाट उक्त लागु औषध वरामद भएको हो भनी स्विकार गरेका छन्। यसरी वरामदी मुचुल्का तथा प्रहरी प्रतिवेदकको प्रतिवेदनलाई यी प्रतिवादीहरुले अधिकार प्राप्त अधिकारी समक्ष गरेको वयानले समेत समर्थित गरेको देखिन्छ। अदालत समक्ष गरेको वयानमा यी प्रतिवादीले आफुले गमला बोकेको तर गमला भित्र के थियो आफुलाई थाहा नभएको भनी वयान गरेको भएतापनि करिव २३ वर्ष उमेरको वयस्क व्यक्तिलाई आफुले बोकिराखेको वस्तु के हो भन्ने सामान्य जानकारी पनि थिएन भन्ने भनाई आफैमा विश्वासयोग्य देखिदैन। यी प्रतिवादी दिपेन कार्की लागु औषध खैरो हेरोइनको ओसारपसारमा संलग्न भएको नै देखिन्छ।

अतः मौकामा प्रतिवादीहरुले आरोपित कसुरलाई स्विकार गरेको, प्रतिवादीहरुमध्येका श्याम महतोले अदालतमा समेत आरोपित कसुरलाई स्विकार गरेको र दिपेन कार्कीले अदालतमा समेत लागु औषध खैरो हेरोइन भएको गमला आफुले बोकेको अवस्थामा वरामद भएको भनी स्विकार गरेको तथा सुनिलकुमारले मौकामा कसुर स्विकारी लेखाएको कुरा अदालतमा वयान

गर्दा प्रमाण आधार दिई अन्यथा प्रमाणित गराउन नसकेको र प्रतिवेदकले यी प्रतिवादीहरूको आरोपित कसुरमा संलग्नता भएको कुरालाई दर्शाउँदै बकपत्र गरिदिएको अवस्थालाई विचार गर्दा यी प्रतिवादीहरूले लागु औषध(नियन्त्रण)ऐन, २०३३ को दफा ४ को (ड) र (च) अनुसारको कसुर अपराध गरेको पुष्टि हुन आउँछ। सो हुनाले यी प्रतिवादीहरूलाई लागु औषध(नियन्त्रण)ऐन, २०३३ दफा १४(१)(छ)(२) बमोजिम जनही १२ वर्ष कैद र रु.१,००,०००।- जरिवाना समेत हुने ठहर्‍याई गरेको शुरु पर्सा जिल्ला अदालतको फैसलालाई सदर हुने ठहराएको पुनरावेदन अदालत, हेटौँडाको मिति २०६९।१०।९ को फैसला मिलेकै देखिदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक प्रतिवादीहरूको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। प्रस्तुत मुद्दाको दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाइदिनु।

न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: सन्देश श्रेष्ठ

कम्प्युटर टाईप गर्ने: चन्दनकुमार मण्डल

इति सम्बत् २०७४ असोज महिना २९ गते रोज १ शुभम् ..... ।